

WATERLAND-TWISKEPARK

Inspiratie voor een toekomstbestendige ambitie van recreatieschap Twiske-Waterland.

INHOUDSOPGAVE

De energie rond Twiske-Waterland	4
Metropolitane landschapsparken	6
De kwaliteit van Twiske-Waterland	8
Toegangspoorten	10
Netwerkbeleving	12
Platform voor beleving	14
Win-winsituaties: nieuwe diensten die verbinden	16

VERKEN MET ONS DE TOEKOMST VAN TWISKE-WATERLAND

Elk landschap heeft zijn eigen kwaliteiten, die aansluiten bij de behoefte van de mens. Vanaf 2018 werken we vanuit Recreatie Noord-Holland daarom aan nieuwe, passende ambities voor de recreatiegebieden. Het doel is om ze op alle fronten toekomstbestendig te maken, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van nieuwe diensten waarin de recreant zelf een actieve, centrale rol speelt.

Nieuwe recreatie voor nieuwe tijden

Om deze diensten te ontwikkelen, moeten we voorbij het klassieke idee van de recreant. In de jaren ’60 en ’70, toen het Twiske is ontworpen, was recreatie een bezigheid buiten werktijd, in een afgesloten gebied. De mens werd gerecreëerd. Nu, mede door digitalisering, vindt de mens zijn eigen weg in het landschap. Een zoektocht naar rust, ruimte, ontdekking, unieke belevenissen, zingeving en creatie. De mens wil nu en moet zelf op nieuwe manieren kennis kunnen maken met het landschap. Passend bij de huidige tijd.

Het landschap onder druk

De uitdaging in het nadenken over de functie van het landschap, is te zorgen dat het landschap beleefbaar blijft. In het gevecht tussen functies, van woningbouw tot voedselproductie en van natuur tot energie, dreigt de beleving van het landschap namelijk achter te blijven. De vraag is dus hoe mensen het cultuurhistorische landschap, voedselproductie en biodiversiteit kunnen blijven beleven. Want zonder positieve beleving, geen betrokkenheid en geen waardering. En zonder waardering voor de rijkheid van het landschap, komt de schoonheid en historie van het landschap onder druk te staan.

Het belang van beleving

Dat is de opgave voor Twiske-Waterland. Want, verbeteren we de belevingswaarde niet, dan is de vraag of het landschap onder druk van verstedelijking en klimaatverandering nog wel voor rust, inspiratie en ontspanning kan blijven zorgen. Door zijn nabijheid bij de stad zien wij in Twiske-Waterland juist een metropolitaan landschapspark dat bewoners, stedelingen, ondernemers en toeristen deze kwaliteiten biedt. Zonder kopje onder te gaan aan de druk van woningbouw, grootschalige industriële voedselproductie en massatoerisme. Dat is de opgave voor Twiske-Waterland.

Vogelkijkhut Ilperveld

MENSEN VOELEN DE DRUK VAN VERSTEDELIJING

Door verstedelijking staat de mens in de stad en in de omliggende dorpen onder druk. Zo verwacht de VN dat 68% van de wereldbevolking in 2050 in stedelijk gebied leeft. Dit heeft gevolgen voor het leven van mensen in de metropoolregio. De verwachting van het Planbureau voor de Leefomgeving en het Centraal Bureau voor de Statistiek is dat ook de bevolking in de vier grote steden in Nederland de komende decennia sterk zal blijven groeien.

De mens in de stad gaat op zoek naar rust en ruimte in regio. Een vlucht uit de drukte, weg van de steeds dichter bevolkte stad. De mensen in de omliggende dorpen zien hun omgeving veranderen. Onder meer door de vraag naar nieuwe woningen, de energietransitie, grootschalige voedselproductie en toenemend toerisme. Tegelijk zorgt digitalisering ervoor dat traditionele economische modellen niet altijd meer werken.

Het leven van mensen verandert nu al, en zal in de toekomst nog meer veranderen. Maar er bieden zich vooral ook kansen aan, bijvoorbeeld voor nieuwe verdienmodellen en samenwerkingen. Juist in Twiske-Waterland, een gebied dat zo dicht tegen Amsterdam en Zaandam aanligt, is het daarom van belang om mensen samen te brengen rond gedeelde belevenissen in het landschap. En vervolgens samen te werken om het nieuwe landschap vorm te geven. In de metropoolregio worden zij elkaars burens.

PILOTPROJECTEN

Proefopstelling voor verzilting van de polders. Doelen zijn CO2- en methaanreductie en de terugkeer van unieke flora en fauna.

Proefveldjes voor veenaangroei.

Dijkversterking, natuur en recreatie bij Markermeerdijken.

Pilotproject voor paludicatuur bij Nauerna. Onderdeel van het Innovatieprogramma Veen.

Beleefbaarheid van topnatuur is een van de ambities van Amsterdam Wetlands.

DE ENERGIE ROND
TWISKE-WATERLAND

Kijken we naar Twiske-Waterland, dan zien we al veel energie om na te denken over verstedelijking, en initiatieven om het landschap toekomstbestendig te maken. Deze energie is vooral gekoppeld aan de ontwikkeling van de metropoolregio. Zo maken partijen vanuit MRA Landschap een verhaal over de identiteit van de landschappen. Is er een verkenning van Job Cohen naar financieringsmogelijkheden voor investeringen in het landschap. En verbinden gebiedsateliers grote ruimtelijke opgaven met ambities en landschapskwaliteiten.

Mensen trekken zich niks aan van grenzen

Ook is er het besef dat nieuwe verbindingen tussen mensen, die voorbij gaan aan formele grenzen, nu al gelegd worden. “Mensen en bedrijven trekken zich niks van gemeente- of provinciegrenzen aan,” zo is in de discussienotitie ‘Op weg naar de MRA Agenda 2.0’ (April 2019) te lezen. “Daarom werken we als gemeenten en provincies samen aan de metropoolregio Amsterdam.” De MRA Agenda helpt

bij onderliggende afstemming, extra slagkracht, samenwerking vanuit de regio met het Rijk, het delen van kennis en ervaring, en het aanjagen van innovatie.

Samen klimaatverandering aanpakken

In al deze energie van samenwerkingen zijn er ook initiatieven om de gevolgen van klimaatverandering samen aan te pakken. Het lage grondwaterpeil in Waterland is bijvoorbeeld slecht voor de weidevogels, waaronder de grutto, en er gaan veel broeikasgassen de lucht in (Het Parool, 3-10-2018). Onderdeel van de oplossing kan bijvoorbeeld lisdoddeteelt zijn, waarbij het veen onder water komt te staan. Vanuit het Innovatieprogramma Veen zijn inmiddels pilotprojecten in Noord-Holland gestart.

Ook is topnatuur, en daarmee het waarborgen van biodiversiteit, een belangrijk uitgangspunt van Amsterdam Wetlands. Vier terreinbeherende organisaties, waaronder Recreatie Noord-Holland, hebben onder deze noemer een wenkend perspectief ontwikkeld voor een robuuster Laag-Holland in 2050, dat ook beleefbaar en goed bereikbaar is.

Vanuit Amsterdam Wetlands ontstaat veel nieuwe energie. Zo bundelt Vitaal Platteland, een nieuwe landelijke samenwerking,

initiatieven om Laag-Holland naar een koolstofarme economie te helpen, en een kringloopbouwlandbouw te ontwikkelen die in evenwicht is met de natuur.

De beleving blijft achter

In al deze energie blijft een belangrijk aspect van het landschap nog onderbelicht: de gezamenlijke, menselijke beleving van het landschap. We zien wel positieve voorbeelden van kruisbestuivingen, zoals de multifunctionele aanpak rond de versterking van de Markermeerdijk, waarin natuur en recreatie samenkomen. Maar daarbij geldt dat de waardevolle beleving, en het opschalen van initiatieven uitblijft.

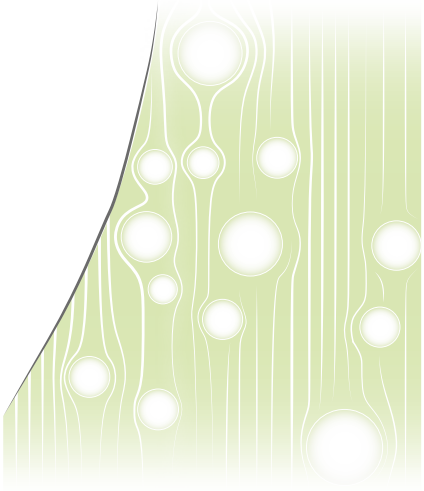
Met Amsterdam Wetlands hebben we ons verbonden aan een gezamenlijk verhaal, waarin ook beleving van het landschap nadrukkelijk een plek heeft. Maar het risico met zo veel energie op andere niveaus, is dat de beleving van recreatiegebieden waaronder Twiske-Waterland voor de toekomst achterblijft. De vraag is daarmee: hoe zorgen we niet alleen voor een leefbaar, maar ook beleefbaar Twiske-Waterland? Om deze vraag te beantwoorden, is het van belang eerst ons beeld van de buitengebieden bijstellen. In lijn met de ontwikkeling van de regio naar een metropolitaan landschap.

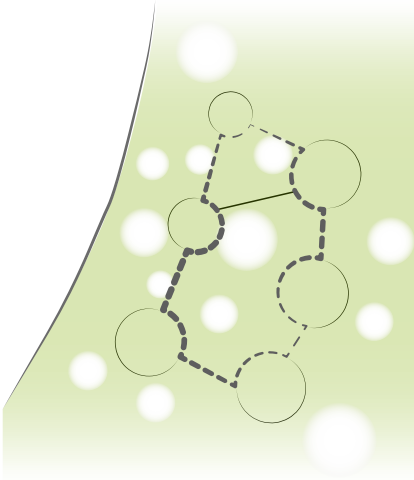
METROPOLITANE LANDSCHAPSPARKEN

Het nieuwe landschap in de metropoolregio Amsterdam bestaat niet langer uit steden in het groen, maar is één stedelijk, metropolitaan gebied, met daarin groene parklandschappen. In de metropoolregio Amsterdam zijn dit naast Twiske-Waterland bijvoorbeeld Spaarnwoude Park, het Alkmaarder- en Uitgeestermeer en Amstelland.

Wat deze landschapsparken uniek maakt hebben wij voor Spaarnwoude Park en het Alkmaarder- en Uitgeestermeer in eerdere inspiratiedocumenten verkend. Spaarnwoude Park kent een unieke mix van hoge en lage energie. Het Alkmaarder- en Uitgeestermeer is een plek waar je als mens, in alle intimiteit, weer één kunt worden met de natuur. De vraag is nu, wat zijn de kwaliteiten van Twiske-Waterland, als we ernaar kijken als metropolitaan landschapspark?

Van ongedefinieerde bufferzones tussen steden...

...naar verbonden metropolitane parken.

DE BELEVINGSTUIN VAN DE METROPOOLREGIO

Twiske-Waterland is een parklandschap, direct buiten de stad. Door de combinatie van natuur, voedsel, cultuurhistorie en water is het te zien als de belevingstuin van de metropoolregio. Het heeft het karakter van een oud-Hollands landschap met zijn weidse uitzichten, verborgen schatten, cultuurhistorische pareltjes, en het typerende moerasland met veenweides en laagveen.

Tegelijk is het van oudsher een productielandschap voor voedsel. En dit landschap ligt direct boven Amsterdam. De spanning tussen stad en platteland is daarmee nergens zo goed voelbaar, als bij de overgang tussen de stedelijke gebieden van Amsterdam en Zaandam en Twiske-Waterland. Eenmaal in Twiske-Waterland vanuit de stad, dan beleef je het contrast. Een ontdekkingstocht door het landschap biedt dan rust, inspiratie en bezinning – overdag en ’s nachts.

AMSTERDAM WETLANDS EN VITAAL PLATTELAND

Het verhaal van Amsterdam Wetlands, en in het verlengde Vitaal Platteland, zorgt voor een goed kader voor de verdere ontwikkeling van de beleving van biodiversiteit, cultuurhistorie en voedselproductie in Twiske-Waterland. De initiatieven bieden ruimte voor nieuwe verbindingen tussen mensen, zoals het bij elkaar brengen van boer en stedeling rond voedselproductie. Maar ook het leren over – en waarderen van – belangrijke cultuurhistorie en natuur. Om Twiske-Waterland toekomstbestendig te maken, kunnen we de vele bestaande kwaliteiten uitbouwen en beleefbaar maken.

Amsterdam Wetlands ecologisch perspectief in vier lagen

“Amsterdam krijgt 12.000 hectare achtertuin.”
– Parool 16 juli 2018 over het initiatief Amsterdam Wetlands

“Het metropolitane landschap is de nieuwe openbare ruimte.”
– Gehoord door Cees van Wijnen, secretaris Ruimte voor MRA-deelregio Zaanstreek-Waterland, in een eerdere metropoolregio-bijeenkomst en gequoot in de ontwerpessie voor Twiske-Waterland

DE KWALITEITEN VAN TWISKE-WATERLAND

Welke kwaliteiten op het gebied van biodiversiteit, landschap, voedsel en cultuurhistorie heeft Twiske-Waterland in huis, die we beter beleefbaar kunnen maken?

Voedsel

De Beemster staat bekend om zijn kaas. Een voorbeeld van duurzame kaasproductie is de nieuwe kaasmakerij van CONO kaasmakers, die vanaf 2020 klimaatneutraal moet kunnen produceren. Ook wil het bedrijf een deel van de oude kaasmakerij omvormen tot beleavingscentrum. Maar voedselproductie speelt ook op andere, kleinschaligere manieren een belangrijke rol.

Zorgboerderij De Marsen in het Twiske bijvoorbeeld doet aan kringlooplandbouw: een duurzame manier van voedselproductie, met een nadruk op hoge kwaliteit door kleinschalig en natuurgetrouw te werken. En in het restaurant van Twiske Haven staan streekproducten op de kaart. Sla en kruiden uit de Twiske moestuin, lokaal bier, en natuurvlees van Schotse Hooglanders.

Recreatie en voedselproductie zijn nu vaak nog gescheiden, dit terwijl Twiske-Waterland een lange historie heeft op het gebied van voedselproductie. Toch is voedselbeleving nu vaak niet meer dan het consumeren zelf, of het bekijken hoe iets gemaakt wordt. Juist in een samenleving waar bewust eten belangrijk is, biedt voedselbeleving kansen. De beleving moet van extractie naar co-creatie. Mensen uit de omliggende steden kunnen er nog meer onderdeel van zijn. Het samenwerkingsverband Voedsel Verbindt, waarin partijen werken aan een circulair en duurzaam regionaal voedselsysteem voor de metropoolregio, biedt aanknopingspunten voor nieuwe belevenissen.

Historische positie voedselproductie

Cono-fabriek

Boer aangesloten bij Waterlant's Weelde; lokale voedselproductie

Biodiversiteit

Vogels, Schotse hooglanders en vlinders zijn voorbeelden van fauna die Twiske-Waterland bijzonder maken. En redenen waarom mensen naar het recreatiegebied komen. Door het gebied een voorloper te maken in het omkeren van monocultuur, en in te zetten op biodiversiteit, wordt het aantrekkelijk voor mensen uit de steden die lokale fauna willen ontdekken. En voor kinderen in de stad is Twiske-Waterland de kans om kennis te maken met de natuur.

Vanuit Amsterdam Wetlands werken partijen al aan de uitruil tussen landbouw en natuur, om een diverser landschap mogelijk te maken. De ambitie hiervan is topnatuur met ruimte voor dieren als de otter, zeearend en purperreiger. Op nationaal niveau is de provincie sinds december 2018 aangesloten bij het Deltaplan Biodiversiteit. En op Europees niveau zorgen de richtlijnen van Natura 2000, het netwerk van beschermd natuurgebieden in Europa voor behoud en vitaliteit van de natuur voorbij de landsgrenzen.

Laagland moerascorridor uit het Kwaliteitsbeeld Noord-Holland

Veenaangroei bij de Volgermeerpolder, van giftige dumpplaats tot natuurgebied

Vogelspotten bij het Ilperveld

Cultuurhistorie

Waterland heeft met De Beemster en de Stelling van Amsterdam twee vermeldingen op UNESCO-werelderfgoedlijst. Naast deze twee landschappen van wereldniveau, zijn de Zaanse Schans en historische dorpen als Ransdorp, Durgerdam en Jisp van grote cultuurhistorische waarde.

Ook huisvest het gebied verhalen en vergezichten met landelijke bekendheid. Denk bijvoorbeeld aan museum Het Schooltje van Dik Trom in Etersheim, waar schrijver Cornelis Johannes Kieviet begon als onderwijzer. Ook zijn de landschappen uit 17e-eeuwse schilderijen van het Rijksmuseum nog te zien. De beleving van het landschap van wereldniveau en de verhalen kunnen we verbeteren door betere bereikbaarheid. Hiervoor zijn duidelijke toegangspoorten en hotspots – bijvoorbeeld voor educatie – nodig, waardoor bezoekers de cultuurhistorie van Twiske-Waterland beter kunnen beleven. Tegelijk zorgen deze plekken voor beter beheersbare toeristenstromen, waardoor bewoners van dorpen de rust kunnen blijven ervaren.

Molens van de Zaanse Schans

Rijksmuseum schilderij Weide met koeien aan het water (1895-1904) van Willem Maris.

TOEGANGSPOORTEN

Beleefbaarheid begint bij bereikbaarheid. De kwaliteiten van Twiske-Waterland op het gebied van biodiversiteit, voedsel en cultuurhistorie, zijn nog onbekend bij het grote publiek, en het landschap is op macroniveau nog niet goed bereikbaar. Om de bereikbaarheid te verbeteren, zijn sterke toegangspoorten nodig.

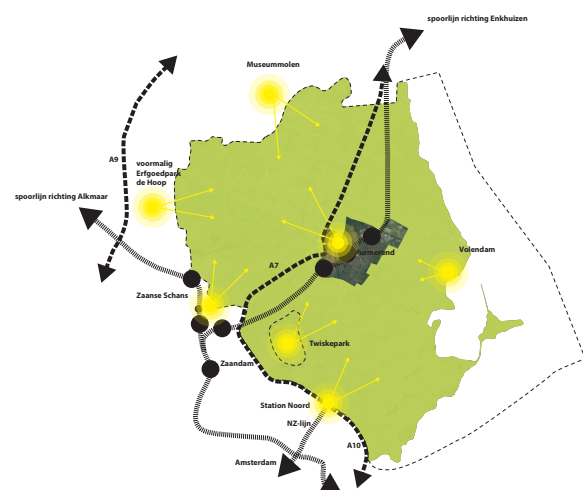
Buitenpoorten en hotspots

Met het initiatief Buitenpoorten werkt de provincie al aan verbetering. Buitenpoorten zijn stations op het snijvlak van stad en land, die als startpunt gebruikt kunnen worden om van het buitenleven te genieten. Voor Twiske-Waterland zou de eindhalte van de Noord-Zuidlijn een Buitenpoort kunnen worden. Zo begint de beleving direct vanuit de stad. Ook de toekomstige ontwikkeling van de A7-corridor, biedt kansen voor een nieuwe toegang tot Twiske-Waterland.

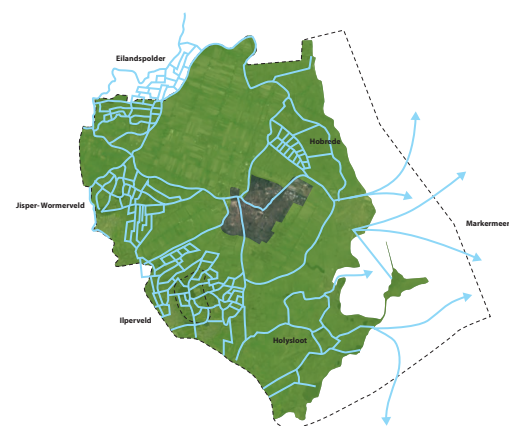
Voor toeristen zijn de toegangspoorten zelf grote belevenissen. Voor de stedeling zijn de toegangspoorten het begin van de beleving van het landschap. Om het netwerk te activeren kunnen we hotspots omvormen tot toegangspoorten tot het gebied. Denk hierbij aan Zaanse Schans, voormalig Erfgoedpark De Hoop, Molen de Breek, de CONO-fabriek, Museummolen Schermerhorn, het bezoekerscentrum van Landschap Noord-Holland, en voor de stedeling metrostation Amsterdam Noord.

Twiskepark

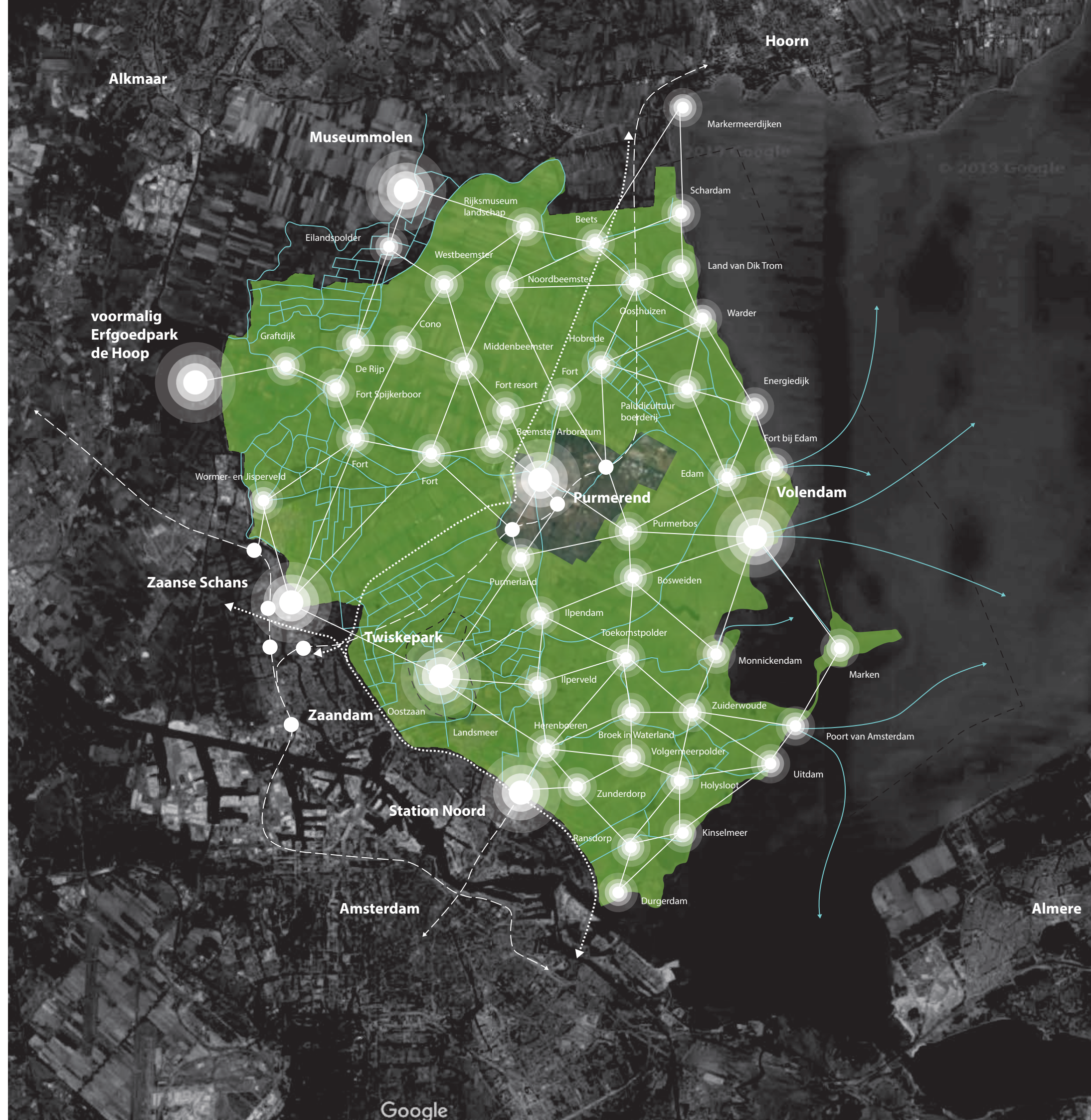
Ook het Twiske kan uitgroeien tot een belangrijke hotspot in Waterland door de parkachtige kwaliteiten in ontwikkeling en marketing te benadrukken. Een subtiële toevoeging in de naam zou dit voor bezoekers al duidelijk kunnen maken: Twiskepark. Zo gaat het van een tussenwater, de historische betekenis van "Twiske", naar een echte bestemming. Het benadrukt de kwaliteiten Twiske als intiem park enerzijds, en geeft een contrast met de weidse uitzichten van Waterland anderzijds.

Buitenpoorten voor Waterland

Waternetwerk in verbonden clusters waarin je kunt dwalen

NETWERKBELEVING

Eenmaal vanuit een toegangspoort in het landschap, dan biedt Twiske-Waterland een landschap waar je veel kunt ontdekken. Reizend van dorp naar dorp kun je onderweg natuur, cultuur en historie – van het landschap en van voedsel – tegenkomen. De manier waarop je reist is nauw verbonden met wat je ontdekt. Van een triatlton tot een fietstocht en van varen tot wandelen. Elke manier van transport laat je het afwisselende landschap op een andere manier zien.

Deelbare vervoersmiddelen

Deze reiservaring kunnen we uitbouwen. Twiske en Waterland hebben namelijk beiden een sterk routenetwerk. Voor wandelaars en hardlopers, fietsers, ruiters en schippers. De eerdergenoemde versterking van hotspots en toegangspoorten, maakt reizen door het landschap makkelijker. En de reiservaring kunnen we verder versterken door deelbare vormen van vervoer. Kijk ter inspiratie bijvoorbeeld naar de Witte Fietsen op de Hoge Veluwe. Dit deelmodel is voor Twiske-Waterland niet alleen toepasbaar op fietsen, maar ook elektrisch varen.

EEN WEEKEND WATERLAND IN 2025

Wat zijn de kansen om Waterland en Twiskepark te beleven, en tegelijkertijd bij te dragen aan oplossingen voor grote maatschappelijke vraagstukken? Ter inspiratie het verhaal van het fictieve weekend van Tijs en Luuk in Waterland, in 2025.

Tijs’ weekend begint bij zijn woning in De Pijp, waar hij op de metro stapt richting Amsterdam-Noord. Een kwartier later komt hij aan bij de eindhalte van de Noord-Zuidlijn. Tijs is lid van het Waterland-platform. Hierdoor kan hij met zijn Waterland-app gebruikmaken van fietsen, kano’s en andere vervoersmiddelen in het gebied. Met zijn smartphone opent hij een e-step en rijdt hij direct Waterland in. Tijs fietst met zijn Witte Waterlandstep langs de Iisdoddevelden, waar hij de sigaren ziet wuiven in de wind. Tussen het riet staan enkele pop-up-cabins: flexibele, kleine huisjes op palen, waar je kan overnachten.

De klantreis van de “co-creant”

In onze netwerksamenleving, vinden verbindingen niet alleen plaats in het landschap. Mensen en organisaties werken samen voorbij de grenzen van het landschap. Een trend die ook in ‘Op weg naar de MRA Agenda 2.0’ helder staat beschreven. Van deze genetwerkte energie kunnen we gebruikmaken om de beleefbaarheid van biodiversiteit, cultuurhistorie en voedsel te vergroten. Ten eerste kunnen we diensten ontwikkelen met en voor de gemeenschap, waardoor mensen en organisaties samen nieuwe initiatieven kunnen ontwikkelen. Zo begint en eindigt de klantreis van de recreant niet meer bij de poort van het landschap, maar blijven mensen betrokken bij Twiske-Waterland als “co-creant”: de maker van zijn of haar eigen belevenis.

Bij Twiskepark heeft Tijs met zijn goede vriend Luuk afgesproken om in het groen dieren te spotten. Hij parkeert zijn fiets bij een gemarkeerd overstappunt, en haalt een Waterland-kano van het slot. Samen varen ze langs de Schotse Hooglanders en in de verte zien ze de kinderen in het water springen. Sinds kort is de verbinding van Twiskepark met de omgeving flink verbeterd. Via het Ilperveld, waar het veen sinds enkele jaren weer aangroeit, dwalen ze langs slootjes en rietkragen langzaam richting het Jisperveld, het grootste veenweidegebied van West-Europa. Bij zonsondergang zien ze dit jaar voor het eerst een otter met jongen.

Na het eten gaat Tijs nog naar de toekomstpolder. Een kleinschalige droogmakerij die sinds enkele jaren onderdeel is van een pilotproject voor innovatieve ontwikkelingen. Hier wordt energie opgewerkt en vervolgens opgeslagen in een polderbatterij. Ook is het een plek om nieuwe vormen van precisielandbouw te testen. De zon gaat langzaam onder. Liggend op zijn rug in het veld, kijkt Tijs naar een overvliegende drone. Als een kwetterende vogel beweegt de drone heen en weer, terwijl hij werkt aan de voedselproductie voor morgen.

Ten tweede maken we Twiske-Waterland weer relevant, door bestaande energie op te schalen en samen te brengen met nieuwe diensten die de beleefbaarheid van natuur, cultuur en historie vergroten. We gaan zo van recreatieschap naar platform voor beleving van het metropolitane landschap. In het laatste deel gaan wij hier verder op in.

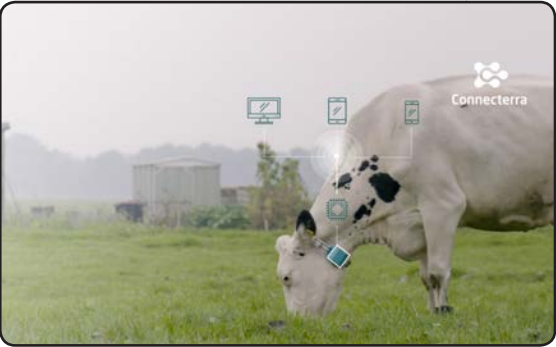
Ze stappen uit bij een van de vele verborgen vogelkijkhutten. De hut is onderdeel van een groot netwerk van natuurbelevingspaviljoens. Als lid van de Waterland-community kunnen ze hier overnachten, zodat ze ’s morgens als eerste de zeearend over kunnen zien vliegen.

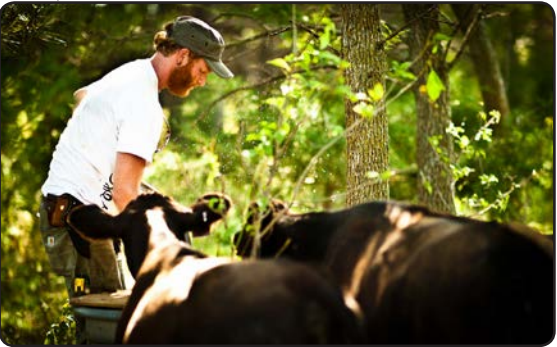
Aan het eind van de middag gaat Tijs naar zijn boer voor verse groenten. Tijs is lid van een kleinschalig, gemengd boerenbedrijf. Hij investeert samen met anderen in deze professionele boer, die voedsel produceert exclusief voor de leden van de community – ook wel bekend als Herenboeren. Op de boerderij komt hij zijn bovenbuurman uit De Pijp tegen, die investeert in dezelfde boer. Ze besluiten samen bij de boerderij te blijven voor het avondeten.

De volgende ochtend varen ze naar het volgende overstappunt en pakken een e-step richting de Beemster. Ze zien al gelijk een toerist met een virtualrealitybril, die de exacte locatie van een schilderij uit het Rijksmuseum in het echt wil meemaken. Een groepje “museumbezoekers in het landschap” loopt door naar het winkeltje van de CONO Kaasmakers om originele Beemsterkaas te kopen.

Tijs en zijn vriend Luuk fietsen verder langs de oude stolpboerderijen. Luuk wil even stoppen, omdat hij een bericht krijgt dat hij melk en yoghurt op kan halen, gemaakt door de koe die hij huurt. Dit weet hij, omdat hij meedoet met het Rent-a-Cow-programma. De koe is uitgerust met sensoren, waardoor hij op elk moment van de dag kan zien hoe het met de koe gaat.

Voordat de vrienden afscheid nemen, wandelen ze kort door het Purmerbos. Het is een van hun favoriete wandelplekken, omdat de scheidslijn tussen landbouw en bos hier is vervaagd. Bomen geplant op landbouwgrond zorgen voor CO2-compensatie. En tegelijk grazen de koeien nog steeds onder de bomen. De Beemster Boskaas die hier vandaan komt, is favoriet bij stedelingen. Smaakt heerlijk, is regionaal geproduceerd, en voordelig door een gunstige CO-beprijzing.

PLATFORM VOOR BELEVING VAN HET METROPOLITANE LANDSCHAP

Onder druk van verstedelijking ontstaan eenzijdige claims op het landschap. Van woningbouw en landbouw tot energie, natuur en recreatie. Het risico is dat in plaats van samenwerking een gevecht ontstaat, waarin alleen winnaars en verliezers zijn. En in deze hectiek van nadenken over de functie van het landschap, vergeten we soms het belang van beleefbaarheid voor de mens. Van biodiversiteit, van cultuurhistorie en van voedselproductie.

Twiske-Waterland is door zijn ligging vlak boven Amsterdam en naast Zaandam bij uitstek de plek waar juist de verbinding tussen mensen in de metropoolregio centraal kan staan. Een kans om je burens in de metropoolregio te leren kennen, en ermee samen te werken.

Een platform dat zorgt voor gezonde creatieve spanning, in plaats van een gevecht, en tegelijk de beleefbaarheid van het landschap aanjaagt is daarom in Twiske-Waterland van groot belang. Een centrale verbinder of node in het netwerk van mensen en organisaties, die nieuwe diensten ontwikkelt waardoor natuur, historie en voedsel beleefbaar en gewaardeerd worden. Het recreatieschap wordt zo mede-ontwikkelaar van diensten, en beheerder van een (digitaal) platform voor co-creatie.

DIGITALISERING VERSTERKT CO-CREATIE

Deze uitwisseling van diensten komt samen in een platform, dat gebruikmaakt van de mogelijkheden van digitalisering. In plaats van een eenmalige aankoop, zijn mensen als lid van het platform nauw betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe diensten om het landschap te beleven. Denk ter inspiratie aan De Correspondent, waar lezers niet langer passief zijn maar actief in co-creatie meewerken aan kwaliteitsjournalistiek rond actuele vraagstukken. Ze veranderen van krantenlezer aan de keukentafel, naar een betrokkene die vanuit zijn of haar expertise meedenkt over vragen die spelen in de samenleving. Dit is co-creatie.

Een digitaal platform waarin mensen in gemeenschap samenkomen rond biodiversiteit, cultuur en voedsel in Twiske-Waterland, maakt veel verschillende win-winsituaties mogelijk. Voor lokale ondernemers kan het bijvoorbeeld makkelijker worden om een directe afzetmarkt te vinden voor producten. Data gedeeld door stedelingen kan inzicht geven waar hun voedselbehoefte ligt. Of door middel van regionale crowdfunding kunnen organisaties

nieuwe diensten ontwikkelen, waardoor vergeten verhalen opnieuw ontsloten worden. De stedeling wordt zo consument en co-financier van regionale innovatie.

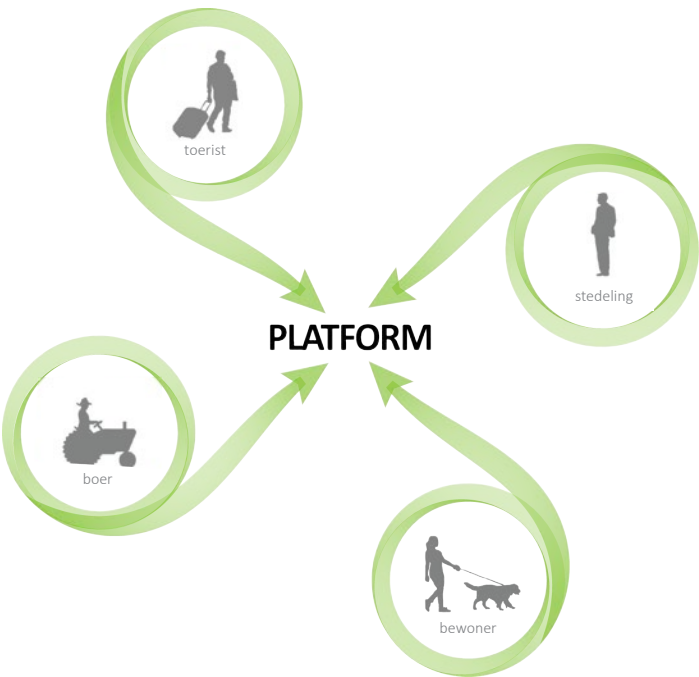
En het digitale platform geeft de stedeling voordelen. Denk aan gratis aardappelen of energie, tips van bewoners voor de mooiste ontdekkingen, en toegang tot speciale events. Maar betrokkenheid bij het platform geeft vooral een goed gevoel om samen, heel concreet, verantwoordelijkheid te nemen voor het metropolitane landschapspark Twiske-Waterland. Een goede buur, direct verbonden door middel van digitale media, in plaats van een onbekende in de stad. Een gemeenschappelijke metropoolregio.

Het platform vergroot zo de betrokkenheid van mensen en organisaties bij het landschap van Twiske-Waterland. Dit platform kunnen we in co-creatie ontwikkelen, met de mensen en organisaties die nu al voorbij traditionele grenzen werken. Een platform van en voor de gemeenschap, waarmee we monopolieposities en een monofunctioneel landschap voorkomen.

DIENSTEN VERGROTEN BETROKKENHEID

Het idee van organisaties als ontwikkelaars van diensten, in plaats van alleen producten, zien we in veel verschillende sectoren terug. Denk bijvoorbeeld aan de opkomst van een dienst als Netflix, het platform dat de manier waarop we televisiekijken heeft veranderd. Of Greenwheels, een platform waarmee we gaan van autobezit naar autodelen. Maar de uitwisseling van diensten kan ook direct tussen mensen zijn, zoals Timebanking laat zien. Geef één uur van je tijd aan iemand anders, en ontvang één tijdtegoed die je later weer in kunt zetten als je zelf iets nodig hebt. Van juridisch advies tot schoonmaakhulp.

Passen we het idee van het dienstenmodel toe op recreatie, dan gaan we voorbij het idee van een kaartje kopen bij de slagboom of attractie. En daarmee voorbij aan het idee dat je het gebied weer in gaat en er weer uit, waarna de ervaring ophoudt. In plaats daarvan gaat het om diensten ontwikkelen waardoor mensen zich verantwoordelijk voelen voor hun directe omgeving, en het delen van middelen voor allerlei doeleinden: van samenwerken aan lokale voedselproductie tot samen leren over natuur en cultuurhistorie. Van kaartjes verkopen, naar het ontwikkelen van waardevolle diensten die betrokkenheid en waardering vergroten.

WIN-WINSITUATIES: NIEUWE DIENSTEN DIE VERBINDEN

Het doel van recreatieschap Twiske-Waterland als platform voor beleving van het metropolitane landschap, is win-winsituaties creëren. Zo worden biodiversiteit, cultuurhistorie en voedsel beleefbaar voor mensen. De duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties kunnen de leidraad zijn voor nieuwe diensten en win-winsituaties die het platform mogelijk maakt.

Nieuwe generaties kunnen leren over historie en natuur, vlak buiten de stad. We kunnen samen zorgdragen voor de natuur op land en in het water. Meewerken aan circulaire, regionale voedselproductie. Maar ook nieuwe verdienmodellen en afzetmarkten voor lokale ondernemers ontwikkelen, waardoor we zorgen voor inkomenszekerheid. UNWTO, de toerismeorganisatie van de VN, heeft de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen vertaald naar de toerimesector op tourism4sdgs.org.

Door zulke belevenissen vergroten we het besef dat een metropolitaan parklandschap van onschatbare waarde is voor de gemeenschap, en een toekomstbestendige metropoolregio. We stellen tot slot twee pilotprojecten voor, die laten zien hoe zo'n win-winsituaties kan ontstaan.

Historische landschappen uit het Rijksmuseum

Deze belevenis vergroot waardering voor het cultuurhistorische landschap, door landschappen van schilderijen in het Rijksmuseum te verbinden aan nieuwe hotspots in Twiske-Waterland.

Win: Waardering voor het behoud van het cultuurhistorische landschap bij stedelingen. Educatief element voor kinderen.

Win: Inkomsten voor beheer en onderhoud van het landschap en lokale ondernemers. Toer-istenstromen zijn beter te begeleiden naar hotspots, waardoor historische kernen in de luwte blijven en niet overspoeld worden door massatoerisme.

Samenboeren

Deze belevenis vergroot waardering voor regionale voedselproductie, en verbindt mensen rond bewust eten. Gebaseerd op het succesvolle bestaande idee van Herenboeren, kunnen mensen door middel van Samenboeren investeren in een voedselproductie door een boer in de regio.

Win: Bewustwording en betrokkenheid bij duurzame voedselproductie in de metropoolregio.

Win: Nieuwe afzetmarkt voor boeren en de stedeling wordt co-financier van het kleinschalige boerenbedrijf in de regio.

“In het landschap gaat het niet om winnaars en verliezers, maar om samenwerken en multifunctionaliteit.”

— Ruurd Priester, medeoprichter Groundforce Studio

“We hebben nieuwe coöperaties en commons nodig op het gebied van belevingen.”

— Saline Verhoeven, projectleider Landschap en Cultuurhistorie, Landschap Noord-Holland

“Ik wil niet gerecreeërd worden.”

— Michel Veldkamp, landschapsarchitect provincie Noord-Holland

“Je vindt hier iets anders dan in de stadsparken. Dit is het gebied waar je doorheen kan fietsen van dorp tot dorp, vogels hoort, en verderop kan zeilen.”

— Marja van Nieuwkoop, strategisch beleidsadviseur landschap, Gemeente Amsterdam

COLOFON

Amsterdam, juni 2019

Recreatie Noord-Holland NV

Jos Gilliam
Kees Rood
Elise Bos Eyssen
Henny Scholten

UNS UNSTUDIO

Caroline Bos
Astrid Piber
Lars van Hoften
Nathan Ngo

Groundforce. Studio

Matthijs ten Berge
Ruurd Priester
Twan Eikelenboom

Deelnemers ontwerp sessie 2 mei

Ben Haisma
- Gemeente Zaanstad

Marja van Nieuwkoop
- Gemeente Amsterdam

Philip Peletier
- Gemeente Zaanstad

Michiel Veltkamp
- Provincie Noord-Holland

Saline Verhoeven
- Amsterdam Wetlands

Cees van Wijnen
- Gemeente Purmerend en MRA

